

ŞİŞLİ MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ
2020 HAZİRAN UZAKTAN EĞİTİM DERS NOTLARI

Alan/Dal Adı : Tüm Alan ve Dallar
Ders Adı : Türk Dili ve Edebiyatı
Dersin Sınıf Düzeyi : 9 ve 10. Sınıf
Modül/Kazanım Adı: Günlük ve günlük çeşitlerini kavrar.
Konu : Günlük (Günce)
Konu Tarih Aralığı : 01-05 Haziran 2020
Ders Öğretmenleri : Dilek TÜRK

Haziran 2020, İstanbul

GÜNLÜK (GÜNCE)

Bir kimsenin günlük yaşamından edindiği izlenimleri, bu izlenimlerin yarattığı duygu ve düşünceleri, tarih belirterek, günü gününe anlattığı yazılara **günlük (günce)** denir.

Günlük, kişinin içini dökme gereksiniminden doğmuştur, denilebilir. Kişi, içini dökerken duygu ve düşüncelerini ya hiç saklamadan ya da sınırlayarak aktarır. Bu açıdan günlüklerin kimisi dışa, kimisi içe dönüktür.

Günlük türünün ne olduğu üzerine kafa yormak, aslında biraz da edebiyatın ne olduğunu düşünmektir. Düzenli olarak tutulmuş, tarih atılmış notlardan mı ibarettir günlükler yoksa bundan fazla bir şey mi?

Bu konuda en genelleyici tanımı usta günlükçü, romancı André Gide yapmıştır:

"Günlüğün anıdan tek farkı, günü gününe tutulmuş olmasıdır." Edebiyatın toplardamarlarından biri olarak her günlük bir portre, bir öykü, bir anı, bir tarih yazısıdır. Yayımlanmak için yazılın yazılmasın, her günlüğün bir kurgusu vardır. Paris'teki Bir Yabancı'nın Günlüğü yazarı Malaparte'nin dediği gibi, "Günlüklerin, tüm öyküler gibi, bir başı, bir entrikası ve bir sonu vardır."

Öğretmeye bağlı, gerçekçi anlatım türlerinden biri olan günlükler, bir kişinin önemli ve kayda değer bulduğu olayları, gözlem, izlenim duygu düşünce ve hayallerini günü gününe tarih belirterek anlattığı yazdığı yazı türüdür. Latince'deki "dies (gün) sözcüğünden "diarium" (günlük) sözcüğünden gelir.

Edebiyat ve sanat dünyasından tanınmış kişilerin kaleminden günü gününe yazılan günlükler, tüm gerçekliğiyle yaşamı yansıtan birer ayna olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Günlükler, yazarlarının iç dünyasını kurgusuz bir biçimde sergileyerek günlüğün sahibine ilişkin ayrıntılı bilgilere birinci elden ulaşmamızı sağladıkları gibi, yazıldıkları dönemin önemli olaylarına ilişkin tarihsel belgeler olarak da önem kazanırlar.

Örneğin 1409-1431 yılları arasında Fransız bir papanın tuttuğu "Parisli Bir Burjuvanın Günlüğü" VI. ve VII. Charles dönemini araştıran tarihçiler için önemli bir kaynaktır. İngiliz Günlük yazarı John Evelyn'in "Diary" (günlük) adlı günlüğü 17. yüzyıl İngiltere'sinin toplumsal ve kültürel yapısına ışık tutar.

Günlük Türünün Özellikleri

1. Yaşan olayların, izlenimlerin günün gününe yazılması ile oluşurlar.
2. Birinci kişi ağzından yazılmış kısa ve özlü, öznel yazılardır.
3. İnandırıcı, içten ve samimidirler.
4. Konuşma diline yakın bir dil kullanılır. Anlatımda "iç konuşma" tekniğinden yararlanılır. Doğrudan anlatım yöntemi benimsenir.
5. Yazarın kişiliğini, görüşlerini ve ruhsal yapısını yansıtır.
6. Gerçekler, yaşanılanlar değiştirilmeden, çarpıtılmadan yazılır.
7. Tarih, biyografi, anı için birer belge değeri taşırlar.
8. Her olay, olgu günlük konusu olabilir.
9. Her türlü anlatım biçiminden ve tekniğinden yararlanılır.
10. Kimi roman ve öykülerde "günlük", bir anlatım biçimi olarak kullanılabilir.

* "**Günlük**" terimi Tanzimat'tan sonra "**ruznâme**" ile karşılanmıştır. Divan edebiyatındaki "**vakayinâmeler**" de bir tür günlük sayılır.

* Edebiyatımızda "günlük" terimini ilk kez Falih Rıfkı Atay kullanmıştır.

* Günlük, "anı" ile karıştırılmamalıdır. **Günlükleri anılardan ayıran temel özellik**, günlüklerin günü gününe yazılmasıdır. Anılarda ise yaşananlar, daha sonraları bellekte kalan biçimiyle yazıya dökülür. Günlük, bir edebiyat türü olarak asıl kimliğini 1940'tan sonra kazanmaya başlamıştır.

Günlük Çeşitleri

1 - İçer Dönük Günlükler (özel ruhbilimsel günlük): Yazarın bir bakıma kendi kendi ile konuşmasıdır içinde bulunduğu doğal ve toplumsal çevreden yazgisından yakındır. Bu metinlerde yazarın yaşadığı duygusal coşkunluğu bulabileceğimiz gibi, çeşitli kavramlar hakkındaki düşüncelerin yazarın bilincindeki açılımlarını da bulabiliriz. Stendhal'ın günlüğü, Rus yazar Alexander Sergeyeviç Puşkin'in "Gizli Günce" bu metinlere örnek gösterilebilecek niteliktedir. Fransız yazarı Andre Gide ve bizde Nudullah Ataç bu türün başta gelen ustalarındandır.

2 - Dışa Dönük Günlükler: Bu tip günlüklerde yazarlar, alaycı bir tavırla dönemin olaylarını, siyaset, sanat ve edebiyat adamlarını ya da gündelik sıkıntılarını öykü tekniği kullanılarak anlatmaktadırlar. Bu tür günlüklerde yazar kendi zaman dilimi içindeki tutum ve davranışlardan, düşünsel akımlardan haber verir. Bu nedenle de bu günlükler birer belge değeri taşır. Ünlü ressam Paul Gauguin'in o dönemde Fransız kolonisi olan Markiz adalarında yazdığı günlük, dışa dönük günlüklere örnek olabilir.

Yaşadığı hayat kesitlerini, çeşitli konulardaki izlenimlerini öykü tekniği ve zengin betimlemeler aracılığıyla günlüğüne yansıtan ünlü öykücümüz Tomris Uyar'ın günlükleri de dışa dönük niteliğe sahiptir.

Bu türler dışında bir de sanat eserlerinin oluşumu ve gelişini ile ilgili günlüklerde vardır. Yazar eserinin gelişme evrelerini günü gününe anlatırken çektiği sıkıntıları, kaygılar çalışma yöntemini de bize göstermiş olur. A. Gide'nin "Kalpazanlar" Thomas Man'ın "Doktor Faustas" bu tür günlüklerin başarılı örnekleridir.

Türk edebiyat tarihi düşünüldüğünde, Divan edebiyatı döneminde tutulan "Ruzname" isimli savaş notları ile Evliya Çelibî'nin "Seyahatname"si tam bir günlük niteliği taşımasa da içerdikleri bazı bölümlerle bu yazın türüne yakınsamakta ve tarihimizdeki ilk günlük örneklerini oluşturmaktadır. Asıl olarak günlüklerin, batı edebiyatındaki biçim ve içeriğiyle Türk edebiyatında yer alması Tanzimat dönemine denk gelmiştir. Direktör Ali Bey'in "Seyahat Jurnalı"(1897) adlı gezi kitabı batıdaki anlamıyla Türk edebiyatında görülen ilk günlüktür. Bunu şair Nigâr Hanım'ın "Hayatımın Hikâyesi" adlı eseri izler.

Günlükler,1950 yılında Nurullah Ataç'ın bir gazetede günlük yazıları yazmasından ve yoğun ilgi çekmesinden sonra önem kazanmaya başlamıştır. Nurullah Ataç bu yazılarına başlık olarak "Günlük" yerine "Günce" deyişini kullanarak bu deyişi yazın hayatımıza kazandırmıştır. Nurullah Ataç'ın günceleri içe ve dışa dönük içeriğin uyumlu bir sentezi olarak edebiyat dünyasına bu türdeki en bilinen eser olarak geçmiştir.

Türk edebiyatındaki en seçkin günlüklerin başında Oğuz Atay'ın günlüğü ile Cemal Süreya'nın "Günler" adlı eseri gelmektedir Bunlar dışında edebiyatımızda kitap olarak basılan en önemli günlükler ve yazarları şunlardır:

- Nurullah Ataç :Günce, Uçuş Günlüğü, Gazi Günlüğü, Avusturya Günlüğü
- Salah Bırsel: Günlük, Kuşları Örtünmek, Nezeleli Karga, Bay sessizlik, Aynalar Günlüğü

- Oktay Akbal: Yeryüzü Korkusu, Geçmişin Kuşları, Anılarda Görmek
- Ahmet Refik Altınay: Kafkas Yollarında
- Falih Rıfkı Atay: Yolculuk Defteri
- Tomris Uyar: Gündökümü, Sesler, Yüzler, Sokaklar, Günlerin Tortusu

Türk Edebiyatında Günlük

Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Yirmisekiz Çelebi Mehmet Sefâretnamesi ya da Silahdâr Tarihi gibi kimi eserlerde bazı olayların günlük biçiminde anlatılmasını saymazsak, edebiyatımıza Batı'daki anlamıyla günlük Tanzimat'tan sonra girmiştir. Ancak neredeyse romanla yaşıt olan bu türün edebiyatımızda yeterince geliştiğini söylemek zor. Türkçede yayımlanmış ilk günlük, Ali Bey'in Seyahat Jurnalı'dır. Ali Bey'in, eserinin adında jurnal (Fransızca 'journal') sözcüğünü tercih etmesi, günlüğün bize pek çok başka tür gibi Batı kanalıyla geldiğini gösteriyor. Jurnal sözcüğü, Cemil Meriç gibi birkaç istisna dışında, fazla tutunamamış, yerini 'günce' ve 'günlük' sözcüklerine bırakmıştır. Nurullah Ataç'ın savunduğu 'günce'nin de bugün 'günlük' kadar yaygın olmadığı söylenebilir. Zaten günce'yi savunan Ataç'ın, Fournier'den yaptığı Adsız Köşk çevirisinde günce yerine 'ruzname' ve 'hatıra defteri' sözcüklerini kullandığını da unutmamak gerekiyor.